

ПИТАННЯ РОЗВИТКУ СФЕРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ТА ПАЛІАТИВНОЇ ДОПОМОГИ ПІД ЧАС ПАРЛАМЕНТСЬКИХ ВИБОРІВ У СЛОВАЦЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ (2020 Р.)

Встановлено, що у парламентських виборах у Словацькій республіці (у лютому 2020 р.) взяли участь 25 партій. До парламенту Словацької республіки увійшли такі партії: Obyčajní ľudia a nezávislé osobnosti (OĽANO), NOVA, Kresťanská únia (KÚ), Zmena Zdola, Smer, Kotlebovci, Sme Rodina, SaS, Платформа Za ľudí, коаліція Progresívne Slovensko a SPOLU – občianska demokracia. Передвиборчі документи торкалися найбільш актуальних для країни проблем.

Методом контент-аналізу програмних документів партій, які брали участь у парламентських виборах, досліджено ставлення політичних сил до питань розвитку сфери охорони здоров'я та паліативної допомоги для людей похилого віку та осіб з тяжкими, невиліковними захворюваннями. Вивчення передвиборчих програм партій свідчить, що питання допомоги людям похилого віку і розвиток паліативної та хоспісної допомоги – досить гострі для суспільства в Словацькій республіці. Тому значна частина політичних сил країни, які брали участь у виборах, розробили пропозиції щодо удосконалення, розвитку системи охорони здоров'я та паліативної допомоги. Найбільш поширені рішення, запропоновані партіями, полягають у розвитку мультидисциплінарної співпраці (зокрема, між закладами охорони здоров'я та соціальними службами), підвищенні статусу медичних працівників, особливо, медичних сестер, збільшенні заробітної плати медичного персоналу, відкритті нових закладів, що спеціалізуються на підтримці людей похилого віку та тих, які надають послуги людям з тяжкими, невиліковними захворюваннями, впровадження цифрових сервісів тощо. В умовах економічної кризи, однією із найбільш ефективних форм надання послуг є послуги вдома.

Стверджується, що досвід політичних сил Словацької республіки у контексті розвитку охорони здоров'я та паліативної допомоги може бути корисним і для України. В нашій державі впроваджується медична реформа, а завдяки тому, що паліативна допомога увійшла до переліку медичних послуг, гарантованих державою, кількість закладів охорони здоров'я, що надають допомогу тяжкохворим, у 2020-2021 рр. стрімко зростала. Вивчення політичних підходів до вдосконалення систем медичної, соціальної підтримки громадянам сприяє впровадженню медичної реформи в нашій державі. В умовах поширення пандемії Covid-19 це набуває особливої актуальності.

Ключові слова: *неурядові організації, медична реформа, паліативна та хоспісна допомога, вплив громадян на політичні рішення, участь громадян у медичній реформі.*

Як цитувати: Вольф, О.О. Питання розвитку сфери охорони здоров'я та паліативної допомоги під час парламентських виборів у Словацькій Республіці (2020 р.). Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, серія «Питання політології» 40: 82-90.

<https://doi.org/10.26565/2220-8089-2021-40-10>

In cites: Wolf, Oleksandr. 2021. Development of Health and Palliative Care During the Parliamentary Elections in the Slovak Republic (2020). *The journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series «Issues of Political Science»* 40: 82-90. <https://doi.org/10.26565/2220-8089-2021-40-10> (in Ukrainian).

У березні 2020 р. у Словаччині відбулися парламентські вибори. В них взяли участь 25 партій. Наші країни пов'язують тривалі та глибокі культурні, торгівельні, економічні, політичні та інші зв'язки. Словаччина вважається одним із найкращих друзів України в ЄС. Ці відносини наближаються до поняття стратегічного партнерства. Маючи лише 97 км кордону, обидві країни є добрими сусідами і друзями, які довіряють один одному (Капітоненко, Філіпчук, Івашко 2019: 2-6). Словацька Республіка інвестує щорічно в економіку України близько 71-100 млн дол. США, що складає близько 0,15-0,25 % від загального обсягу прямих іноземних інвестицій, залучених до української економіки, а на території України було створено понад 200 підприємств із словацьким капіталом (Приходько, Голоніч, Бобрик 2019). Станом на початок 2019 року у Словаччині працювало 11842 українців (Бачинська 2020). Для обох країн надзвичайно актуальними є питання старіння та викликів з питання охорони здоров'я. В Україні впроваджується реформа охорони здоров'я, а паліативна, хоспісна допомога тяжкохворим є однією з гарантованих державою складових медичних послуг. Благодійна організація «Асоціація паліативної та хоспісної допомоги» вивчає досвід словацьких партій і їхніх підходів до питання розвитку сфери охорони здоров'я (та паліативної допомоги). Ми вважаємо, що це може стати певним дороговказом, прикладом для політичних сил і громадських рухів в Україні.

Не дивлячись на такі культурні, економічні та інші зв'язки наших країн, вітчизняні вчені не приділили належної уваги цьому питанню. Натомість словацькі та чеські науковці виявили до цього інтерес. В аналітичному дослідженні (Námety pre možnosti 2020) побіжно розглядаються питання сфери охорони здоров'я, хоча питання паліативного догляду не обговорюються. Чеська дослідниця Б.Райзнауєрова детально розглядає

партію Smer і підтримку її з боку електорату (Reisenauerova 2020). Вона не аналізує питання сфери охорони здоров'я у контексті цієї партії. Російський учений І.Гопта у своїй праці головну увагу приділяє вивченню правової бази виборів (Гопта 2019). Автор фокусує увагу на особливостях політичних програм політичних суб'єктів. Християнські аспекти під час виборів 2020 р. було розглянуто у дослідженні авторами Р.Стефанчик та Е. Стадіотовою (Stefanczik, Stradiotova 2020).

До парламенту Словаччини в 2020 р. увійшли такі партії: Obyčajní Ľudia a nezávislé osobnosti (OĽANO), NOVA, Kresťanská únia (KÚ), Zmena Zdola, Smer, Kotlebovci, Sme Rodina, SaS, Платформа Za ľudí, коаліція Progresívne Slovensko а SPOLU – občianska demokracia.

Майже кожна з партій у передвиборчій програмі обіцяла підвищення оплати праці медичного персоналу. Разом із тим, передвиборчі документи торкалися найбільш актуальних для країни проблем і кожна з партій бачила їх по-різному.

Найбільше мандатів отримала партія Obyčajní Ľudia a nezávislé osobnosti (OĽANO), Nova, Kresťanská únia (KÚ), Zmena Zdola.

Одним із головних пунктів програми OĽANO є цифровізація охорони здоров'я. Однією з функцій e-health буде профілактика хвороб і проведення скрінінгів. Причому деякі з них зможуть робити медичні сестри та фармацевти. Відповідно, пропонується розширення функцій і повноважень медичних сестер. Також партія пропонує проведення реформи амбулаторної медичної допомоги, лікарень, системи медичної реформи. Пропонується удосконалення системи охорони психічного здоров'я, зокрема, шляхом деінституалізації (відмови від розміщення людей похилого віку та осіб з деменцією у великих стаціонарних закладах). У контексті паліативного догляду, пропонується, зокрема, більша інтеграція державних і комунальних медичних і соціальних служб (Uprimne odvazni 2020).

SMER – sociálna demokracia občianska demokracia досить лаконічно пропонує 55 тисяч євро кожному випускникові лікарського факультету. Основна вимога: зобов'язання працювати найближчі 10 років у Словаччині (Zodpovedny program 2020).

Kotlebovci – Ľudová strana Naše Slovensko – партія, яка стоїть на принципах політичного католицизму. Вона не згадує прямо питання сфери охорони здоров'я, проте зазначає, що в країні має тривати справедливий соціальний діалог (Programové ciele 2020).

Sme Rodina пропонує введення швидкої допомоги, якщо у одного з членів сім'ї буде діагностоване серйозне захворювання, а лікування буде надзвичайно дорогим і складним. Партія виходить з того, що необхідно реагувати на кількість онкологічних хворих, що зростає. У такому разі їм необхідний спеціалізований комплексний підхід. Хворі на рак опиняються у певному вакуумі в системі соціальної допомоги, не отримують належні їм послуги, оскільки їхнє лікування може бути як короткочасним, так і довготривалим. Пропозиція полягає у наданні 75% компенсації доходу домогосподарствам, які зіткнулися з проблемою тяжкого захворювання. Розрахунок здійснюватиметься з урахуванням реальної заробітної плати відповідної особи. Один із важливих постулатів партії – комплексний догляд за особами з розладом аутистичного спектру. Кількість дітей, народжених з аутизмом, зростає щорічно. Це форма інвалідності, яка вимагає особливого підходу. Держава повинна вирішити питання всебічної допомоги особам з розладом аутистичного спектру.

Партія обіцяла розробку Закону про довготривалий медичний догляд, що розглядається як нова гарантована державою послуга. Пацієнтам гарантується довготривалий догляд вдома та / або у спеціальних відділеннях невідкладної допомоги. Таким чином, цей Закон буде регламентувати комплексну медичну, соціальну та сестринську допомогу (Program pomoci 2020).

Партія SaS має 234 конкретні пропозиції щодо забезпечення якісної системи догляду. Серед них: системні зміни, які можуть полягати в забезпеченні рівних прав для кожного пацієнта безвідносно до доходів і соціального статусу. Причому, для найбільш незахищених верств населен-

ня буде посилено соціальну підтримку. Будуть впроваджуватися протоколи та керівні принципи, базовані на міжнародних стандартах. На випадок, якщо пацієнт сам вибере дорожчі ліки, він (вона) буде оплачувати лише різницю в ціні порівняно зі стандартною оплатою від страхового фонду. Також буде дозволено сплатити лікування обраного постачальника за кордоном. Партія обіцяє зменшити кількість звернень у швидку допомогу шляхом впровадження відеоконсультацій і розвитком Інтернет-сторінок. На них пацієнт зможе дізнатися відповідну інформацію про те, як вирішити свою медичну проблему, ще перед тим, як відвідати заклад швидкої допомоги. Ця партія – єдина у Словаччині, що підтримує запровадження евтаназії. Тобто виступає за можливість для громадян із невиліковними захворюваннями заявити про небажання підтримувати стан здоров'я, що може супроводжуватися довгим лікуванням і процедурами. Партія розширить компетенції медсестерам відповідно до рівня освіти, щоби вони могли здійснювати деякі процедури, які зараз виконуються лікарями. Йдеться не лише про підвищення соціального статусу медичних сестер, але й про кращі послуги для пацієнта і розширення його доступу до послуг. Щопятирічна атестація зберігатиметься, але не буде обов'язковою. Публікуватиметься загальнонаціональний рейтинг лікарів (Program strany 2020).

Платформа Za Ludi також виступає за те, щоб доступність медичної допомоги гарантувалася із загальнодоступних джерел, щоб кожен громадянин Словацької Республіки знав, у який час і хто надасть йому медичну послугу. Партія виступає за те, щоб підвищити соціальний статус медсестер. Партія буде підтримувати перепрофілювання деяких закладів медичних послуг у такі, які надають послуги довготривалого та паліативного догляду. Також підтримується їхня інтеграція та співпраця з постачальниками соціальних послуг (Program politickej. Dobra musi zvitazit 2020).

Аналіз діяльності партій у діючому з весни 2020 р. парламенті виявив, що переважна більшість наведених вище пропозицій поки що лишаяються обіцянками, пропозиціями. Так, Olano, Za Ludi,

Kotlebovci та Sme Rodina ініціювали близько 10 законопроектів, які стосуються підвищення оплати медичного персоналу, удосконалення системи інформованої згоди, удосконалення систем послуг для людей з інвалідністю та медичного страхування, а також удосконалення медичної і соціальної допомоги вагітним. Законопроектів щодо удосконалення системи власне паліативного догляду підготовлено не було.

Деякі партії не увійшли до складу парламенту, але їхні передвиборчі програми також містили положення про сферу охорони здоров'я.

Dobra volba зосереджує увагу на тому, що питання охорони здоров'я виключені з порядку денного загального осучаснення словацького суспільства. Партія сприятиме модернізації або будівництву нових лікарень у кожному регіоні. Крім того, партія запланувала запустити програму підтримки поліклінік і медичних центрів, створення державного центру амбулаторної медичної допомоги загальнодержавного масштабу шляхом поступового реформування поліклінік і державних амбулаторій. Продовжуватиметься будівництво університетських лікарень. Партія вважає, що охорона здоров'я у Словаччині потребує досвідчених і рішучих медичних працівників. Брак фінансування охорони здоров'я не можна вирішити, зосередившись лише на навчанні іноземних студентів. Хоча вони забезпечують вищому навчальному закладу заробіток, але не залишаються працювати в Словаччині. Пропонується запровадити посаду омбудсмена з питань прав пацієнтів, приміром, таких, як неправомірні платежі, доступність медичних послуг і страхових компаній тощо (Program politickej strany. Dobra Volba 2020).

Партія Slovenské Hnutie Obrody запевняє, що буде проводити національно орієнтовану та просімейну політику, наголошуючи на захисті сім'ї та життя від зачаття до природної смерті. Партія подбає про пенсіонерів: на першому етапі мінімальну пенсію буде збільшено одноразово на 100 євро. Будуть побудовані сучасні санітарні приміщення для пенсіонерів, які будуть доступні для всіх соціальних верств. У програмі партії проголошується: «Ми зробимо особливий акцент на розви-

ток здорового та життєздатного суспільства, основною опорою якого є традиційна сім'я, як спільнота чоловіка та жінки з дітьми. Ми зупинимо приватизацію лікарень та клінік. Ми організуємо, щоб обов'язкові внески на охорону здоров'я йшли лише до державної медичної страхової компанії, яка забезпечує обов'язкове державне медичне страхування для всіх громадян. Приватні медичні страхові компанії забезпечуватимуть додаткове медичне страхування на основі добровільного додаткового страхування. Ми підвищимо якість медичного обслуговування, модернізуємо лікарні за допомогою якісної освіти та прозорого управління державними фінансами. Ми скасуємо доплату за ліки для пацієнтів із невиліковними захворюваннями. В рамках антикорупційних заходів ми домагатимемося розкриття всіх договорів, укладених між страховими компаніями та медичними працівниками, запровадження вищої кримінальної та матеріальної відповідальності членів статутних органів закладів охорони здоров'я та страхових компаній або запровадження управління в лікарнях за участю працівників. Ми домагатимемося, щоб основні процедури для дітей до 15 років були безкоштовними» (Predstavujeme vám volebný 2020). Акцент на національно орієнтованій політиці, захисті сім'ї, прозорості договорів між страховими компаніями та медичними працівниками – досить сильні пункти у програмі цієї партії, що свідчить, на нашу думку, про системний підхід розробників партійної програми у сфері соціальної політики.

Партія «99% – Občiansky Hlas» пропонує запозичувати медичні протоколи та процедури, наприклад, в Австрії і застосовувати їх на практиці, а також пропонує створити каталог медичних послуг, типові договори й інші документи, які будуть відображати передову міжнародну практику (Program politickej strany 99% 2020).

Партія Християнсько-демократичний рух має широку програму у сфері охорони здоров'я та паліативної допомоги, зокрема обіцяє підтримувати громадські проекти. Наприклад, Здорові міста, Здорові школи, Компанії, що займаються зміцненням здоров'я, Лікарні, постачальники медичних послуг, Безпечні школи, Безпечні громади, Міста, привітні для старших,

Здоровий регіон, Здоровий регіон, Здорова громада та інші. Планується підтримка, збільшення доступності та впровадження системи надання домашньої паліативної допомоги. Є і інноваційне соціальне рішення – протягом місяця після виписки пацієнта з медичного закладу забезпечити його/її медичними виробами та дієтичною їжею, без необхідності відвідувати лікарів загальної практики та спеціалістів. Це особливо актуально для маломобільних пацієнтів, які мають обмежені можливості самообслуговування. Також партія обіцяє надавати лікарські засоби для лікування онкологічних захворювань і дієтотерапію пацієнтам на первинній ланці. Для цього будуть розроблені чіткі правила та система контролю. Партія запровадить мультидисциплінарний зв'язок між системами охорони здоров'я та соціального захисту шляхом прийняття закону про довгостроковий догляд. Особливо це актуально для людей з обмеженими можливостями, які потребують тривалого лікування, людей із інвалідністю та людей похилого віку. Також буде збільшено кількість медичного персоналу у закладах соціальних служб, буде підтримано надання паліативної допомоги тяжкохворим і їхнім сім'ям. Буде забезпечено фінансування безкоштовної цілодобової телефонної лінії для людей похилого віку, за аналогом Дитячої лінії безпеки для дітей. Партія пропонує запровадити разове безкоштовне гаряче харчування на день для людей похилого віку з низьким рівнем доходу. Підтримка людей похилого віку, які проживають вдома, відбуватиметься за допомогою соціальних працівників. Будуть створені соціальні служби, спрямовані на захист і підтримку психічного здоров'я людей похилого віку. Партія підтримає створення системи для термінового прийому людей похилого віку до соціальних служб, які з серйозних причин не можуть залишатися у своєму середовищі. Планується сприяння розвитку волонтерства, особливо по відношенню до людей похилого віку. Причому до участі у волонтерстві заохочуватимуться самі люди похилого віку, які можуть доглядати за іншими. Згодом доглядачі самі отримуватимуть безкоштовний догляд у похилому віці. Тривалість безкоштовного догляду буде дорівнювати часу, протягом якого волонтер здійснював догляд у

минулому (Kresťanskodemokratické hnutie 2020).

«Словацька ліга» підтримує безкоштовні основні медичні та соціальні послуги для громадянина Словаччини. Рух прагне захистити громадян від соціальної ізоляції та бідності, поважаючи право на соціальну та житлову допомогу (Programove cele hnutia 2020).

Партія «Vlast'» декларує, що здоров'я громадян є надзвичайно гуманним інтересом і метою держави. Воно не повинно бути предметом прибутку (Program 2020).

У Словаччині діє 2 угорські партії. Одна з них – Magyar Közösségi Összefogás у своїй політичній програмі пропонує впровадження сучасних засобів безпеки та захисту будівель та обладнання, створення та реалізацію довгострокової стратегії щодо медичних працівників, розвиток спеціалізованої медичної допомоги (онкологія, кардіологія, гастроентерологія). Також партія підтримує вакцинацію та скринінгові програми у гінекологічній сфері (Uj Kezdet 2020).

Соціалісти пропонують збільшувати зарплати, податки та тим самим покращувати фінансування сфери охорони здоров'я. Партія обіцяє замінити систему медичних страхових компаній, які неефективні та висмоктують гроші з охорони здоров'я, на систему фінансування безпосередньо з державного бюджету. Адекватний податок на охорону здоров'я буде нижчим для людей з низьким і середнім рівнем доходу, аніж сьогоднішні внески. Буде зупинена приватизація медичних закладів, зміцнені елементи самоврядування в лікарнях. Мета таких кроків: усунення впливу політичних партій на призначення адміністрації лікарень, аби запобігти можливості розкрадання ресурсів, що надходять в охорону здоров'я (причому, за рахунок контрактів за завищеними цінами, надання фіктивних послуг). Партія обіцяє забезпечити пенсіонерам безкоштовний доступ до ліків (Politicki program 2020).

Отже, вивчення програмних документів партій, які внаслідок виборів навесні 2020 р. увійшли до складу парламенту Словацької республіки, свідчить про розуміння політичними силами країни надзвичайної важливості для суспільства питання допомоги людям похилого віку і роз-

виток паліативної та хоспісної допомоги, що знайшло своє відбиття у програмних партійних документах. Зауважимо також, що у програмах відзначена необхідність зростання ролі медичних працівників, особливо, медичних сестер мультидисциплінарної співпраці, особливо у контексті розвитку паліативної допомоги. В умовах економічної кризи, однією із найбільш ефективних форм надання послуг є послуги вдома.

Досвід діяльності політичних сил Словацької республіки у контексті розвитку охорони здоров'я та паліативної допомоги може бути корисним і для України. В нашій державі продовжує впроваджуватися медична реформа, а завдяки тому, що паліативна допомога увійшла у перелік медичних послуг, гарантованих державою, а кількість закладів охорони здоров'я, що надають допомогу тяжкохворим, у 2020-2021 рр. стрімко зросла, важливо враховувати позитивний досвід політичних партій наших західних сусідів у сфері вдосконалення систем медичної, соціальної підтримки громадянам. В умовах боротьби з пандемією Covid-19 це набуває особливої актуальності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Капітоненко, М., Філіпчук, В., Івашко, І. 2019. *Україна та країни Вишеградської четвірки: на шляху до кращого взаєморозуміння та добросусідства*. URL: http://icps.com.ua/assets/uploads/images/files/polityka_ukrayiny_shchodo_krayin_v4.pdf
2. Приходько, В., Голоніч, Я., Бобрик, В. 2019. *Транскордонне економічне співробітництво в Карпатському євро регіоні в контексті сталого просторового розвитку*. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/10_2019/20.pdf
3. Бачинська, М. 2020. *Українські мігранти в Чехії та Словаччині: аналіз економічного, політико-правового, соціального середовища приймаючих країн*. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2020/92.pdf
4. "Námety pre možnosti zlepšenia podnikateľského prostredia pre Programové vyhlásenie vlády na obdobie 2020-2024". 2020. *Republikova Unia Zamestnavatel'ov*. URL: https://www.ia.gov.sk/data/files/np_PKSD/Analyzy/RUZ/RUZ_AV_Namety_pre_moznosti_zlepsenia_podnikatelskeho_prostredia.pdf
5. Reisenauerova, B. 2020. *Analýza volebnej podpory strany Smer-SD vo voľbách do NR SR*

2020. Brno. URL: https://is.muni.cz/th/j0ia3/Diplomova-praca_Reisenauerova_Bibiana_final.pdf
6. Гопта, І. 2019. "Парламентские выборы 2020 в Словакии: особенности предвыборной кампании", *Вышеградская Европа* 3-4: 146-157.
7. Štefančík, R., Stradiotová, E. 2021. "Kresťanský element v slovenskom straníckom systéme po parlamentných voľbách", *Studia theologica* 23: 183-206. URL: <http://studiatheologica.eu/pdfs/sth/2021/01/09.pdf>
8. *Uprimne odvazni pre ludi*. 2020. URL: https://www.obycajniludia.sk/wp-content/uploads/2020/02/OLANO_program_2020_FINAL_online.pdf
9. *Zodpovedny program*. 2020. URL: <https://www.strana-smer.sk/program>
10. *Programové ciele našej strany Kotlebovci – Ľudová strana Naše Slovensko*. 2020. URL: <http://www.lsnaseslovensko.sk/>
11. *Program pomoci rodinam 2020. Volebny program hnutia SME RODINA*. 2020. URL: <https://hnutie-smerodina.sk/dokumenty/Final-Program-SME-RODINA-volebny-program.pdf>
12. *Program strany Sloboda a Solidarita*. 2020. URL: <https://www.sas.sk/>
13. *Program politickej strany. Dobra musi zvítazit*. 2020. URL: <https://stranazaludi.sk/program-strany/>
14. *Program politickej strany Dobra Volba*. 2020. URL: https://dobravalba.sk/images/Dokumenty/DOBR_A_VOLBA_2020_VOLEBNY_PROGRAM.pdf
15. *Predstavujeme vám volebný program SHO: Alternatíva pre Slovensko*. 2019. *Slovenske Hnutie Obrody*. URL: <https://sho.sk/predstavujeme-vam-volebny-program-sho-alternativa-pre-slovensko/>
16. *Program politickej strany 99% – Občiansky Hlas*. 2020. URL: www.99percent.sk/program
17. *Kresťanskodemokratické hnutie. Program*. 2020 URL: <https://www.kdh.sk/wp-content/uploads/2020/01/programRESTART-final-web.pdf>
18. *Programove cele hnutia*. 2020. *Hnutie Slovenska Liga*. URL: <https://www.hnutieslovenskaliga.sk/programove-ciele/>
19. *Program*. 2020. *Strana Vlast*. URL: <https://stranavlast.sk/program/>
20. *Uj Kezdet. Uj Politika. Programunk*. 2020. URL <https://www.osszefogas.sk/programunk/>
21. *Politicki program 2020. Slovensko pre vsetkych, nie pre vybolenych*. 2020. URL: https://www.socialisti.sk/_files/ugd/0e9db5_ea8d3c1c085645a4b17e0d9d12b557de.pdf?index=true

Стаття надійшла до редакції 17.09.2021.

Стаття рекомендована до друку 01.10.2021.

Oleksandr Wolf

PhD, Association of palliative and hospice care,
Shupyk National healthcare university
Dorohozhytska, 9, Kyiv, 04112, Ukraine,
info@palliativ.kiev.ua,
<https://orcid.org/0000-0003-3425-5346>

DEVELOPMENT OF HEALTH AND PALLIATIVE CARE DURING THE PARLIAMENTARY ELECTIONS IN THE SLOVAK REPUBLIC (2020)

It has been established that 25 parties took part in the parliamentary elections in the Slovak Republic (held in February 2020). The Parliament of the Slovak Republic entered the following parties: Obyčajní ľudia a nezávislé osobnosti (OLANO), NOVA, Kresťanská únia (KÚ), Zmena Zdola, Smer, Kotlebovci, Sme Rodina, SaS, Platform Za ľudí, Progresívni Slovenci a SPOLU – občianska demokracia. The election documents (parties programs) addressed the most actual issues for the country.

In this article, the attitude of political forces to the development of health and palliative care for the elderly and people with severe, incurable diseases is done by the method of content analysis of program documents of parties that participated in the parliamentary elections.

A study of the party's election programs shows that the issues of assistance to the elderly and the development of palliative and hospice care are quite acute for the society in the Slovak Republic. Therefore, a significant part of the country's political forces, which took part in the elections, developed proposals for the improvement, development of the health care system and palliative care. The most common solutions proposed by the parties are the development of multidisciplinary cooperation (in particular, between health care and social services), raising the status of health workers, especially nurses, increasing the salaries of medical staff, opening new institutions specializing in support elderly people and those who provide services to people with serious, incurable diseases, the introduction of digital services, etc. In times of economic crisis, one of the most effective forms of service delivery are home-provided services.

It is claimed that the experience of the political forces of the Slovak Republic in the context of the development of health and palliative care can be useful for Ukraine as well. Medical reform is being implemented in our country, and due to the fact that palliative care is included in the list of medical services guaranteed by the state, the number of health care facilities providing care to the seriously ill increased rapidly in 2020-2021. The study of political approaches to improving the systems of medical and social support to citizens contributes to the implementation of medical reform in our country. Given the spread of the Covid-19 pandemic, this is especially important.

Key words: non-governmental organizations, medical reform, palliative and hospice care, influence of citizens on political decisions, participation of citizens in medical reform.

REFERENCES

1. Kapitonenko, M., Filipchuk, V., Ivashko, I. 2019. *Ukraine and Vysehrad four countries: on the way to better understanding and neighbourship*. URL: http://icps.com.ua/assets/uploads/images/files/poli_tyka_ukrayiny_shchodo_krayin_v4.pdf (in Ukrainian)
2. Prykhodko, V., Holonich, Ya., Bobryk, V. 2019. *Transborder economical cooperation in Carpatian euro-region in the context of the sustainable development*. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/10_2019/20.pdf (in Ukrainian)
3. Bachynska, M. 2020. *Ukrainian migrants in Czech Republic and Slovakia: analysis of economical, political, legal, social environment of accepting countries*. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2020/92.pdf (in Ukrainian)
4. "Námety pre možnosti zlepšenia podnikateľského prostredia pre Programové vyhlásenie vlády na obdobie 2020-2024". 2020. *Republikova Unia Zamestnavateľov*. URL: https://www.ia.gov.sk/data/files/np_PKSD/Analzy/RUZ/RUZ_AV_Namety_pre_moznosti_zlepsenia_podnikatelskeho_prostredia.pdf (in Slovakian)
5. Reisenauerova, B. 2020. *Analýza volebnej podpory strany Smer-SD vo voľbách do NR SR 2020*. Brno. URL: https://is.muni.cz/th/j0ia3/Diplomova-praca_Reisenauerova_Bibiana_final.pdf (in Slovakian)
6. Hopta, I. 2019. "Parliamentary elections 2020 in Slovakia: peculiarities in electoral

- campaign”, *Visegrad Europe*. № 3-4: 146-157 (in Russian).
7. Štefančík, R., Stradiotová, E. 2021. “Kresťanský element v slovenskom straníckom systéme po parlamentných voľbách”, *Studia theologica* 23: 183-206. URL: <http://studiatheologica.eu/pdfs/sth/2021/01/09.pdf> (in Slovakian)
8. *Uprimne odvazni pre ludi*. 2020. URL https://www.obycajniludia.sk/wp-content/uploads/2020/02/OLANO_program_2020_FINAL_online.pdf (in Slovakian)
9. *Zodpovedny program*. 2020. URL <https://www.strana-smer.sk/program> (in Slovakian)
10. *Programové ciele našej strany Kotlebovci – Ludová strana Naše Slovensko*. 2020. URL: <http://www.lsnaseslovensko.sk/> (in Slovakian)
11. *Program pomoci rodinam 2020. Volebny program hnutia SME RODINA*. 2020. URL: <https://hnutie-smerodina.sk/dokumenty/Final-Program-SME-RODINA-volebny-program.pdf> (in Slovakian)
12. *Program strany Sloboda a Solidarita*. 2020. URL: <https://www.sas.sk/> (in Slovakian)
13. *Program politickej strany. Dobra musi zvíťaziť*. 2020. URL: <https://stranazaludi.sk/program-strany/> (in Slovakian)
14. *Program politickej strany Dobra Volba*. 2020. URL: https://dobravolba.sk/images/Dokumenty/DOBRA_VOLBA_2020_VOLEBNY_PROGRAM.pdf (in Slovakian)
15. *Predstavujeme vám volebný program SHO: Alternatíva pre Slovensko*. 2019. *Slovenske Hnutie Obrody*. URL: <https://sho.sk/predstavujeme-vam-volebny-program-sho-alternativa-pre-slovensko/> (in Slovakian)
16. *Program politickej strany 99% – Občiansky Hlas*. 2020. URL www.99percent.sk/program (in Slovakian)
17. *Kresťanskodemokratické hnutie. Program*. 2020. URL: <https://www.kdh.sk/wp-content/uploads/2020/01/programRESTART-final-web.pdf> (in Slovakian)
18. *Programove cele hnutia*. 2020. *Hnutie Slovenska Liga*. URL: <https://www.hnutieslovenskaliga.sk/programove-ciele/> (in Slovakian)
19. *Program*. 2020. *Strana Vlast*. URL <https://stranavlast.sk/program/> (in Slovakian)
20. *Uj Kezdet. Uj Politika. Programunk*. 2020. URL <https://www.osszefogas.sk/programunk/> (in Hungarian)
21. *Politicki program 2020. Slovensko pre vsetkych, nie pre vybolenych*. 2020 URL https://www.socialisti.sk/_files/ugd/0e9db5_ea8d3c1c085645a4b17e0d9d12b557de.pdf?index=true (in Slovakian)

The article was received by the editors 17.09.2021
The article is recommended for printing
01.10.2021.

Александр Александрович Вольф

к.полит.н.,
БО «Ассоциация паллиативной и хосписной помощи»,
Национальный университет здравоохранения имени П.Л.Шупика,
улица Дорогожицкая, 9, Киев, 04112,
info@palliativ.kiev.ua,
<https://orcid.org/0000-0003-3425-5346>

ВОПРОСЫ РАЗВИТИЯ СФЕРЫ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ И ПАЛИАТИВНОЙ ПОМОЩИ ВО ВРЕМЯ ПАРЛАМЕНТСКИХ ВЫБОРОВ В СЛОВАЦКОЙ РЕСПУБЛИКЕ (2020 г.)

Установлено, что в парламентских выборах в Словацкой республике (в феврале 2020 г.) приняли участие 25 партий. В парламент Словацкой республики вошли следующие партии: Obyčajní Líde a nezávislé osobnosti (OLANO), NOVA, Kresťanská únia (KÚ), Zmena Zdola, Smer, Kotlebovci, Sme Rodina, SaS, Платформа Za ludi, коалиция Progresívni Slovensko a SPOLU – občianska demokracia. Предвыборные документы отображали наиболее актуальные для страны проблемы.

Методом контент-анализа программных документов партий, принимавших участие в парламентских выборах, исследовано отношение политических сил к вопросам развития сферы здравоохранения и паллиативной помощи для пожилых людей и лиц с тяжелыми, неизлечимыми заболеваниями.

Изучение предвыборных программ партий свидетельствует, что вопросы помощи пожилым людям и развитие паллиативной и хосписной помощи – достаточно острые для общества в Словацкой республике. Поэтому значительная часть политических сил страны, принимавших участие в выборах, разработали предложения по усовершенствованию, развитию системы здравоохранения и паллиативной помощи. Наиболее распространенные решения, предложенные партиями, заключаются в развитии мультидисциплинарного сотрудничества (в частности, между учреждениями здравоохранения и социальными службами), повышении статуса медицинских работников, особенно медицинских сестер, увеличении заработной платы медицинского персонала, открытии новых учреждений, специализирующихся на поддержке пожилых людей и тех, кто предоставляет услуги людям с тяжелыми, неизлечимыми заболеваниями, внедрение цифровых сервисов и т.д. В условиях экономического кризиса одной из наиболее эффективных форм предоставления услуг являются услуги на дому.

Утверждается, что опыт политических сил Словацкой республики в контексте развития здравоохранения и паллиативной помощи может быть полезен и Украине. В нашем государстве внедряется медицинская реформа, а благодаря тому, что паллиативная помощь вошла в перечень медицинских услуг, гарантированных государством, количество учреждений здравоохранения, оказывающих помощь тяжелобольным, в 2020-2021 гг. стремительно росло. Изучение политических подходов к усовершенствованию систем медицинской, социальной поддержки гражданам способствует внедрению медицинской реформы в нашем государстве. В условиях распространения пандемии Covid-19 это приобретает особую актуальность.

Ключевые слова: *неправительственные организации, медицинская реформа, паллиативная и хосписная помощь, влияние граждан на политические решения, участие граждан в медицинской реформе.*